

AVILÉS DE TARAMANCOS NALGUNHAS PUBLICACIÓNS PERIÓDICAS, REVISTAS E XORNAIS

Xavier Castro Rodríguez

O desexo de facerse poeta foi axiña, para Antón Avilés de Taramancos, algo máis que unha utópica arela. Nos anos escolares comezou a medrar nel un singular entusiasmo que callou nos primeiros versos xuvenís que non caeron na indiferencia da crítica e que sorprenderon e engaiolaron ós amigos e poetas, moitos deles xa consagrados, do seu contorno. Logo dos anos de mocidade na Coruña, onde faría algunha incursión no terreo da escrita en castelán, Avilés decide, coa rotundidade de quen sabe o que desexa de alí en diante, acoller o galego como idioma de creación. Con seguridade, nesta determinación, tería moita importancia aquel xuramento de Laracha onde o poeta de Taramancos xunto con Xohán Casal, Enrique Iglesias e Reimundo Patiño, propoñen a decisión de futuro da defensa da terra e do idioma. O creador deixaría testemuño desta circunstancia nun artigo publicado en *A Nosa Terra* (núm. 276, 14-IX-85) e titulado “Na morte de Reimundo Patiño. Soñar en Vegliota”:

Eu vía pasar aos tres mosqueteiros –que eran catro- Xohán Casal, Enrique Iglesias, Eduardo e máis Reimundo Patiño, e soñaba que o exército da nosa liberación estaba en pé. Fun-me convosco para sempre.

Desde o xuramento de Laracha, cántas voltas no reducio da vida. Naquela noite do 1954 veláramos as armas e fixéramos do lume e dos montes pondalianos a testemuña da nosa adicación até a morte, folgo a folgo, por unha Galiza ceibe e popular.

A xénese do rapaz que se ía facendo poeta debemos procurala á beira doutro importante escritor (muradán de nacemento e noiés de acollida) que foi Manuel Fabeiro Gómez “Manolé” (1916-1992), insigne colaborador co poemario *Follas de un arbre senlleiro* (1951) naquela fundamental colección de poesía, “Benito Soto”, nacida en Pontevedra por volta dos anos 50. Manuel Fabeiro avivou en Antón Avilés a idea de que nel había cerne de boa lírica e deulle ánimo e apoio para afrontar a vida literaria que o mozo de Taramancos enxergaba no horizonte. Cando Avilés tiña quince anos, Manuel Fabeiro era codirector, xunto con Andrés Rodríguez Millares, da revista *Tapal*, publicación local noíesa que se editou entre 1950 e 1955, da que se tiraron nove números e na que colaboraron numerosas personalidades da cultura galega como Otero Pedrayo, Manuel María, Leandro Carré Alvarellos, Rey Romero, Ramón Piñeiro, Villar Ponte, Castroviejo, San Luís Romero, Fernández del Riego... Foi así como, aquela oferta de “Manolé” cara a Antón Avilés, callou axiña; no núm. 2 de *Tapal* (decembro de 1950, páx. 8) un rapaz de catorce anos iniciaba a súa andaina lírica cun pequeno poema de 18 versos, sen título, que comezaba así: “Eu non sei que tendes / Ou terras de Noia”, un poema homenaxe á terra e á realidade das

xentes máis próximas, motivos que se farán recorrentes ó longo da súa ampla produción literaria. Desde aquel momento, nas páxinas de *Tapal* encontrou Antón Avilés acubillo para os seus poemas e así atoparemos outras mostras nos seguintes números:

- Febreiro de 1951. “Morriña...”, sentida composición na que se retoman elementos tópicos como a morriña, a saudade, a terra e a morte.

- Agosto de 1951. Cun título abondo significativo, mesmo premonitorio, o poeta achéganos esta composición, “Saloucos d’un emigrante”, no que se evidencia o vínculo coa terra, a patria, que tantas pegadas irá deixando pola súa obra. “Terra qu’agora estarás / chorando, cicais, por mín; / non chores mais, qu’unque morra, / anque morra... ¡ei de ir a Ti... !”.

- Agosto de 1952. Nesta entrega estival, atopamos dous poemas titulados “Antón de Noia” e “Cadarso”, protagonizados por personaxes lendarios da historia e do tempo das descubertas marítimas. O primeiro deles volvería ser materia literaria no ano 1987 nun artigo titulado “Navegantes, Cronistas, Exploradores” onde di:

Eu vexo-o medindo a infinitude do mar cos seus ollos asombrados, ir descubriendo as costas do Brasil, do Plata, cruzar o mar bravio do Estreito de Todos os Santos e atoparse co outro mar imenso nunca de antes navegado.

Á figura de Cadarso tamén dedica altas palabras e sonoros versos: “un corpo i-unha i-alma; i-alma e corpo / que, por sempre, nos mares infinidos, / han de cantar a liberdá d’un pobo...”

Estas dúas composicións teñen, ademais, un importante valor posto que con elas acadou Avilés a Mención Honorífica do Premio de Poesía en Galego convocado polo Circo de Recreación Casino de Noia como celebración do seu Centenario; a publicación resumía así o asunto: “La mención honorífica de este premio de poesía en gallego fue leída por su autor el joven de 16 años José Antonio Avilés Vinagre”.

A entrega dos premios realizouse nun acto público, celebrado no Teatro Galicia de Noia o 14 de marzo de 1952 e do que deu noticia o compostelán *La Noche*. Entre os asistentes están García Sabell, Ramón Piñeiro e Ramón Otero Pedrayo que pronuncia unha conferencia que ten como tema central Noia, a natureza, os seus persoeiros... Do acto de entrega dos galardóns existen varias fotos; unha delas é especialmente significativa para o que nos ocupa: diante da mesa presidencial, na que tamén está Manuel Fabeiro, Antón Avilés le os seus poemas baixo a atenta mirada do Patriarca, Don Ramón Otero Pedrayo, que semella esculcar a través da voz daquel rapaz, as boas maneiras do poeta que agromaba.

Neste mesmo número de agosto, hai outro poema breve de Avilés, de fermosas imaxes, titulado “Poema da lua e do mar”, incluído nunha “páxina poética” onde comparte espacio, entre outros, con Fernández da Ponte, Isolino Nieto e Pura Vázquez.

- Agosto de 1953. Nunha “páxina poética” compartida con outros catro poetas, Avilés achéganos o sinxelo “Lume que morre” de ton existencial e dor anímica: “¡Ai, cómo sinto morrer / o lume na miña i-alma!”.

- Agosto de 1954. Este “Soneto” publicado á beira das creacións líricas de Manuel Fabeiro (cunha versión ó galego dun texto de Franz Werfel), Faustino Rey Romero e Uxío Carré Alvarellos, é un dos escasos textos de Avilés escritos en castelán e comeza con estes versos: “Estoy loco, Señor, tengo el anhelo / de hallar un nuevo Dios en cada tarde,”.

- Agosto de 1955. Na páxina lírica, xunto a Carré Alvarellos e González Alegre, Antón Avilés publica “Morte Belida”, unha mostra de reflexión e sinceridade diante da vivencia máis trágica: “Meu verso nasce eisí, nos teus gadellos, / nos teus beizos sin lus, axionllado / con un tenro ecoar de rezos vellos...”.

Por volta daqueles anos de mocidade, Antón Avilés publicou en *Rianxo*, suplemento de “Sonata Gallega”, dentro da edición especial dedicada ás festas da Virxe de Guadalupe do ano 1952. A achega de Avilés Vinagre comparte espacio, entre outros, con: Otero Pedrayo, Ramón Cabanillas, Celso Emilio Ferreiro, Manuel Fabeiro, López Cuevillas, Paz Andrade, Ferro Couselo, Fernández del Riego... No suplemento e nun lugar destacado, atopamos este poema titulado “Ofrenda a Manoel Antonio” e subtitulado “Poema da nai soia”. Tece sentidos versos proxectados na lembranza do poeta rianxeiro e na figura da nai tristeira e soa logo da ausencia “do meu meniño louro / que me deixou baleiro de legrías...!”. Ecoan na voz lírica de Avilés resonancias manuelantonianas (“paillebote branco”, “veleiros”, “adeus”...) co particular mundo marítimo ó fondo e que, tan bos resultados poéticos lle deu ó poeta de Taramancos. Esta ofrenda a Manuel Antonio é unha das múltiples homenaxes literarias que o poeta de Taramancos lle rendeu ó poeta de Rianxo; así, no artigo “O poeta é un loitador” (*Barbanza* núm 6, 1^a-05-88) afirmaba Antón Avilés:

Mientras tanto saíu do seu corazón de mariñeiro o libro máis anovador da poesía galega deste século -De catro a catro- e do seu alento impecábel o manifesto Máis Alá que asinou con Álvaro Cebreiro e que rachaba dunha vez con todo o establecido no orde literario. Se alguén tivo consciencia de ser galego e ser universal foi o poeta de Rianxo na súa palabra e na súa actitude. O poeta é, pois, un loitador.

Nos anos seguintes, o autor de *As torres no ar*, ía probar fortuna literaria á outra beira do Atlántico. Así, nos anos 1953 e 1954, achegas de Avilés aparecerán publicadas na revista *Lar. Revista del Hospital Gallego* de Bos Aires. No ano 1953, dentro do número extraordinario (236-237) correspondente ó 25 de xullo e conmemorativo do Día de Galicia, publicáronse os poemas “A Castelao” e “Lume que morre” (datados en “Galiza 1953”) á par dunha breve nota da redacción que dicía: “José Antonio Avilés Vinagre, calificado por el diario de Santiago de Compostela “La Noche” como el penúltimo poeta de Galicia –tiene diecisiete años y comenzó su colaboración en “Tapal” antes de los quince-, envió a LAR para este número extraordinario, los poemas que publicamos”. O primeiro poema está dedicado á figura insigne de Castelao, morto tres anos antes, de quen se salienta a inmortalidade nun repetitivo verso “¡Ti non morreches, irmán!” e a

quen se cualifica de “irmán” seguindo moi de cerca o ben coñecido poema de Ramón Cabanillas “Na morte de Castelao”; terra e pobo confórmanse como os elementos fundamentais do texto nunha perfecta e harmoniosa mestura: “queixume dos pinos”, “luar”, “pobo”, “liberdá”... Pola súa banda, “Lume que morre” recolle a dor lírica do poeta diante da desgracia, a traxedia ou a tristura existencial que nos podería levar cara ós sentimentos máis desacougantes e sinceros de Rosalía: “Levo nos beizos un bico, / na gorxa un atruxo canta; / no peito levo un salaio, / no corazón unha mágoa, /...”.

No ano 1954, de novo en *Lar* de Bos Aires, Avilés dispoñía dun importante espacio para dar a coñecer dúas novas achegas: “Meu anceo”, un pequeno poema de oito versos onde o mozo, procura motivos da natureza (“lúa”, “río”, “noite”, “vento”, “ría”) para compartir con nós estes versos:

na dorna da miña i-alma
está esquencido un anceo...
e vou cantando na noite
meus soños de mariñeiro

De seguido, outro texto, mestura de verso e prosa, titulado “O muñeiro”; trátase da historia de Xanciño, un mozo poeta que vive os soños do seu particular mundo interior: “Xanciño era poeta. Sempre soñou en ver rolar a lúa na roda beiladoira do muíño. Na vella fenestra coberta de hedras, ouvíase a voz de Xanciño, que soñaba desperto: Teño de moer a lúa / no muíño do meu peito...”.

Estes dous traballos, levan á súa beira un texto de Manuel Fabeiro Gómez que baixo o título de “José Antonio Avilés Vinagre. El poeta más joven de Galicia”, enzalza tanto a figura literaria como a personalidade daquel rapaz que agroma nas letras de Galicia:

Avilés Vinagre a los catorce años, sintió la llamada de las Musas. Acudió entonces a nuestra revista Tapal, para iniciarse en las letras y fue considerado como colaborador fijo desde el primer momento. Su poesía, joven, inexperta, pero sí exenta de vanagloria y presunción, tiene una influencia muy directa de los dos mejores poetas de la Renacimiento Gallega: Manuel Antonio y Amado Carballo. Nos cupo el honor de dirigir sus pasos por los caminos de la lírica gallega, para lo cual, mostraba inmejorables condiciones. Publica sus poemas en diversas revistas y hace dos años (contando dieciséis) obtiene un accésit en el concurso literario celebrado en Noya, en el cual fué mantenedor, Don Ramón Otero Pedrayo, quien, en unión de García-Sabell, Ramón Piñeiro y Somoza, tuvo frases encomiásticas para la labor de aquel mozo que prometía excepcionales dotes poéticas. Más tarde se traslada, desde su aldea de Taramancos (Noya) a la ciudad de La Coruña para continuar sus estudios de náutica, y allí, alterna con lo más granado de la intelectualidad herculina, pronunciando conferencias y exaltando el nombre de Galicia. No es hora de hacer ni siquiera una pequeña crítica de su labor: pero deseamos presentar dos poemas que nos ha dejado para LAR y escritos el año pasado.

Das moitas publicacións periódicas editadas en Galicia naquel tempo, sen dúbida foi a coruñesa *Atlántida* unha “revista literaria” das máis importantes e valiosas. A súa andaina transcorreu entre 1954 e 1956, cun total de trece números, e foi dirixida por Henrique Míguez Tapia. Nela colaboraron os autores consagrados á beira dos máis novos

e houbo un grande interese por manter importantes achegas no terreo das ilustracións, onde Urbano Lugrís, tamén colaborador literario, animador da publicación e grande amigo de Antón Avilés, brillaba con luz propia. Así o confirma a profesora Dolores Arxóns Álvarez no estudio do perfil biográfico, incluído en *A frauta i-o garmelo* (Follas Novas edicións, 2000):

A unión de Avilés con Urbano Lugrís, ó que admira profundamente, chega a ser tal que, despois da morte do pintor, en 1973, o poeta de Taramancos adopta como propio o pseudónimo empregado polo amigo para asinar os seus poemas na revista “Atlántida”: Ulises Fingal. Sería unha homenaxe ó amigo e un recoñecemento explícito da moitísima influencia que recibiu do malogrado artista.

No número oito (marzo-abril de 1955) de *Atlántida* temos unha achega de Antón Avilés; trátase dun breve texto teatral titulado *Sede. Poema louro de amor*, protagonizado polos namorados Nubeloiro e Aurea mentres “O coro de Aveláñas canta as ledizas dos amantes” e mesmo “canta a Alborada de Veiga”. No inicio, o poeta, sitúanos na acción cunha coordenada espacial: “A escea é na veiramar. Aurea, a nena mariñeira, vai a carón das ondas recollendo a pregaria lírica do mariñeiro, que trai a vos do Atlante. A lúa xoga ao materile de acabalo do mar”. Son dúas “esceas” nas que acontece o encontro dos amantes (“Bícame, meu amor, levo nos beizos a dozura de todol-os abrentes”) e da súa paixón no marco da “Natureza”, testemuña de versos delicados, líricos e amorosos:

Rapaza que vas a fonte
traime auga do teu amor
que a quero beber na cunca
das túas mans, corazón...

A segunda colaboración en “Atlántida”, resulta enormemente interesante. No número dobre 11-12 do ano 1955 inclúfese unha separata de poemas do creador de Taramancos. Debemos lembrar que estamos a falar dun momento moi complexo e delicado para a publicación de libros, feito que, de seguro, influíu no nacemento de numerosas publicacións periódicas nas que as colaboracións tiveron diferente sorte e fortuna posterior. Así, a obra literaria de moitos escritores, incluída nas páxinas destas revistas, xornais, etc., incorporaríase tempo despois ós seus libros, mais noutros moitos casos ese labor creativo permaneceu esquecido nesas publicacións periódicas de escasa difusión e pequena tiraxe que provocou, ademais, a imposibilidade de achegarse a elas e difundilas. Neste panorama, ideouse dentro dalgunhas publicacións, unha fórmula que deu extraordinarias posibilidades e bos resultados que foi a das “separatas” que, en certa medida, paliaron a erma perspectiva da difusión do libro en galego, especialmente da lírica. *Atlántida* incorporou este recurso nalgún dos seus números de xeito que Manuel María, Álvaro Cunqueiro, Luz Pozo Garza e Avilés de Taramancos viron unha pequena e representativa parte dos seus quefaceres poéticos proxectados desde a revista. Así, como xa se apuntou anteriormente, o número 11-12 de *Atlántida* acolleu unha separata de Avilés

titulada *As moradiñas do vento* que era o seu primeiro libríño. Está composto por sete poemas numerados con romanos e acompañados dun sinxelo debuxo do escritor e que, no ano 1982, foi incorporado ó volume *O tempo no espello* (Edicións do Castro). O poeta mozo salienta os elementos do mundo natural que lle son próximos á sensibilidade creativa; o vento, versátil no ir e vir, comparte os segredos das súas “moradiñas” co poeta mozo que asenta estas liñas poéticas en dous piares ben diferentes, mais complementarios, como son a terra e o mar, unha dualidade que desde aquela será motivo de recoñecemento lírica.

A terceira vez que Antón Avilés colabora na publicación coruñesa será no derradeiro número 13, a propósito do especial que *Atlántida* dedica a Valle-Inclán coincidindo co vixésimo aniversario da súa morte. Unha nota sobre o autor de *Divinas palabras* que di así:

Con ar de vello trasgo, con ollada profunda de silandeira nebra, -curazón de Galiza, valvor de antergo rito, i-estadea xigante-, vai tecendo misterios, vai tecendo esperpentos nunha roca de tebra e maxinando loitas –rodela e lanza forte- de cabaleiro andante. ¡Qué múseca de choivas, de carballo na noite, de curuza carpindo! Lizgaíra carantoña da lúa moneando. Ecoar de campán. Romarías, antróidos, no solpor acougado con un lecer infindo camiña a sonma ergueita de DON RAMÓN MARÍA DEL VALLE INCLÁN.

Coincidindo co cumprimento do servizo militar en Ferrol (1956-1957), Avilés de Taramancos contacta co grupo editor da revista *Aturuxo*, (Ferrol, 1952-1960), dirixida por Tomás Barros e Miguel C. Vidal, que no ano 1956 celebra unha Festa da Poesía no Casino da cidade, onde se lerán poemas de Avilés, que xa se atopa integrado naquel círculo cultural. Precisamente nesta publicación, no número nove do ano 1958, temos un poema seu titulado “Balada do barqueiro mozo” que comeza con estes versos:

Ergue a vela, que trema lixeiramente o vento.
A nebra perguiceira no curruncho do val
Desenvólvese leda. ¡Ergue a vela, barqueiro!

Esta publicación ferrolá (con extraordinaria proxección en Galicia e América) foi esencialmente poética e definiuse pola seriedade e rigor á hora de seleccionar os traballos que se publicaban, unha esixencia que deixou fóra das súas páxinas a amigos da dirección. Dos máis de setenta colaboradores dos once números tirados (os orixinais do número doce estaban nas mans de Miguel C. Vidal, mais nunca vería a luz), máis da metade son galegos e entre eles houbo diferente sorte literaria, se temos en conta que moitos só dedicarían á poesía ámbitos privados e circunstanciais e outros tan só eventuais e efémeras colaboracións en revistas e xornais. Pola contra, outro grupo de escritores (onde concorren creadores de diferentes etapas, promocións e idades) si traballaron o eido da lírica, con diferente proxección, dentro do diverso abano literario que construíron ó longo das súas vidas: Ricardo Carballo Calero, Eduardo Moreiras, Celso

Emilio Ferreiro, Uxío Novoneyra, Ramón Otero Pedrayo, Miguel González Garcés, Bernardino Graña...

Alguns daqueles escritores encadrados na chamada Xeración dos 50 vinculados a outros artistas (Joosen, Abelenda, Lugrís...) formarían un novo xermolo cultural: a Peña "Amanecer" á beira da que estaban Garcés, Villar Chao, Isidro Conde... As palabras de Manuel Álvarez Torneiro son abondo claras e significativas: "un movemento xuvenil, inexperto pero necesario na calma pétreo e estéril daqueles anos; un revulsivo na sociedade". Na publicación homónima deste grupo (que só tirou catro números en marzo, maio e outubro de 1957 e marzo de 1958), e no seu primeiro número de marzo de 1957, publicou Antón Avilés un poema en castelán titulado "Amor" que di así:

Para mí eres huerto
o música apagada que sólo vive el alma.
Mas... ¡Cuidado con el árbol maldito!
En cada huerto queda
una mujer, el diablo y la manzana...
Es morirse de amor, no tener corazón ya,
para tanto.
¡Cuántas veces se muere,
quizás tan sólo de idolatría!
Cada beso es la pequeña
fantasía del momento;
es otro mundo incierto
que nos guarda cada rincón del alma.

A incorporación de Avilés de Taramancos ó grupo "Amanecer", en parte herdeiro do espírito dalgúns membros de *Atlántida*, foi comentada nalgunha ocasión, de xeito claro, por Manuel Álvarez Torneiro: "Avilés presentouse un mediodía na casa de Pepe Guillén, na rúa dos Olmos, na Coruña que eu non sei como el chegou a saber que alí había unha especie de Parnaso, e cando estivo diante do grupo que alí estábamos, que eramos uns poucos e rematamos sendo corenta, Avilés dixo: "Chámome Avilés, veño de Noia e son poeta. Se queredes léovos algún poema meu". Quedamos impresionados pola seriedade do seu traballo poético, porque Avilés sempre concibiu a poesía como algo moi serio, nunca a entendeu como un divertimento.

No ano 1955, Antón Avilés incorpórase á grande nómina de escritores colaboradores da magnífica publicación portuguesa *4Ventos* que mantíña extraordinarios vínculos coa cultura galega daquel tempo, se nos atemos ós múltiples nomes de escritores galegos participantes nos máis de doce números (algúns dobres) editados en Braga e avalados por unha triple dirección composta por escritores portugueses, brasileiros e os galegos Leandro Carré Alvarellos, Ramón Otero Pedrayo e Sebastián Martínez Risco. Esta "Revista Lusíada de Literatura e Arte", acolleu un especial sobre Galicia no seu número sete (outubro de 1955) precedido por un entusiasta limiar ("Em louvor da Galiza") asinado por Sérgio da Silva Pinto, que principiaba así:

Sem pôr em causa realidades estaduais históricas, ou propor esquisitas estruturas, de União ou Federação, que as Comunidades livres não querem, antes, como sinal e prova de Irmandade na Independência, os Povos atlânticos da Ibéria –nas duas ribas do Minho e seus confins orientais (aquí Portugal, além Espanha)- firmemente constituem uma identidade sociológica de base espiritual comum.

Xunto a Ramón Piñeiro, Ramón Otero Pedrayo, Uxío Carré, Manuel María, Xosé María Álvarez Blázquez e Manuel Fabeiro, entre outros moitos, agroman as “Cantigas da noiva nua” de Antón Avilés, divididas en catro partes: “Noiva do pino” (“Dime, noiva ¿non sintes como morre o ben teu?”), “Noiva do dia” (“I-aurora traime beixos coa tenreza”), “Noiva do mar” (“Serás noiva do mar cada hourizonte”) e “Noiva da tarde” (“As mans da nova espidas na paisaxe”), datadas no “outono de 1954”; trátase de catro breves composicións recorrentes, cun mesmo leitmotiv representado na figura da amada, a “noiva” que foi tema frecuente noutros poetas como Manuel Antonio ou Álvaro Cunqueiro, que se fusiona coa natureza do mar e da terra para lembrar desde o verso máis íntimo do amante, a imaxe do amor: “E no mar infindo dos teus ollos / meu verso será voz”.

Antes da súa partida cara a Colombia, no ano 1961, Avilés aínda tivo tempo de facer algunha incursión como colaborador literario nos xornais galegos. Así, no ano 1959 publica no xornal *La Noche* a “Carta gnómica a Urbano Lugrís”, unha sorte de misiva tenra e surrealista de quen se considera o mellor amigo do pintor: “Escriboche na badía de Muros a bordo dunha goleta cargada de esmeraldas”; no mesmo xornal vespertino, tamén publicaría, o 20 de agosto do ano 1960, “Veleiro entrando na ría”. Tamén apareceu a súa sinatura en *La Voz de Galicia* (12 de abril de 1960) nun fermoso artigo en prosa titulado “Los gozos de abril” onde o articulista, facendo gala de boas maneiras poéticas, achega un simbólico e metafórico texto de enxalzamento do tempo da primavera e da fermosa natureza que a envolve:

Ogro de los gozos de abril es el de la lluvia. Esta lluvia de cintura delgada y labio fino que nos besa casi todos los días. Baja de la montaña al valle con paso ligerísimo y sube luego cansada, empujada por un sol galante y reidor. Se perfuma con los brotes del ciruelo, con las primeras hojas del roble, con el aire dulzón de la primavera.

Desde finais de 1961 deica a primavera de 1980, produciuse unha ausencia física, que non sentimental nin espiritual, de Antón Avilés coa súa terra. Truncábase momentaneamente o seu vínculo coa literatura en Galicia e cos circuitos culturais do país. É posible que un elo especial entre a súa presenza e ausencia haxa que buscalo nunha desas publicacións, acaso a de máis prestixio e percorrido histórico en Galicia: a revista *Grial*. Por iniciativa do seu amigo Salvador García-Bodaño Zunzunegui, o número 31 (xaneiro-marzo de 1971) da devandita revista amosou 10 poemas dun Avilés que levaba, entón, case dez anos fóra e que volvía colaborar, agora, desde a distancia. Froito da correspondencia recíproca mantida entre ambos, agromaban estes poemas que Salvador García-Bodaño presentou xunto coas novas do acontecer vital do autor, nunha nota

introdutoria titulada “Noticia de Avilés de Taramancos”. Outra achega de Avilés, na prensa galega, atopámola en *La Voz de Galicia* (11 de xullo de 1974) co “Pranto por Urbano Lugrís”, un emocionado poema de despedida, un canto elexíaco diante do amigo morto no que o poeta sincera a súa palabra: “Asisto cun ferro atravesado nas virillas / ó enterro da miña mocidade”. Antón Avilés, lonxe da patria coma Ulises, só arela unha cousa: “Hoxe desexo, tanto coma Ulises, atopar unha barca que me leve / ás costas de Galicia. Son prisioneiro dunha forza estraña”.

De regreso, o poeta de Taramancos, continuou o labor literario sen esquecer aquela dimensión da escrita e que aquí nos ocupa: a creación e participación nas publicacións periódicas galegas, utilizando con frecuencia pseudónimos, mesmo diríamos heterónimos como Ulises Fingal ou Hércules Poirot. Así, na década dos anos 80, atoparemos a súa sinatura en publicacións moi diversas entre as que destacamos: *Dorna*, nos números 6 (1983) e 9 (1985). No número 1 (maio de 1984) de *Cen augas (cadernos de poesía)*, edición ó coidado de Miguel Anxo Fernán-Vello, Roxélio Martínez e Francisco Pillado Mayor. Neste caderno publicáronse os seguintes textos, “do libro inédito *Cantos Caucanos*”: “Primeiro canto” (catro partes), “Elexía de Popaián” (3 partes) e “Canto de Noralba Tombacoi –Hino órfico-” (tres partes). Nese mesmo ano (23 de xuño) publica en *A Nosa Terra* “A escada de Daniel”, e nos anos seguintes na revista *Agália*, (uns “Poemas” no número 7, outono de 1986, reproducidos en *As torres no ar*), no *Programa de Festas de Noia* do ano 1987 (“A espada florecida” incluída en “Poetas de Noia”) e na revista de *Galiza Nova* (especial Mocidade) de Nadal do ano 1991 onde aparece o ben coñecido “Non é Galiza, non” á beira doutros poetas como Lino Braxe, Xosé Mª Álvarez Cáccamo, Bernardino Graña, Margarita Ledo... Tamén *Luzes de Galiza*, a revista coa que colaborara dedicará un número especial e monográfico (número 21 de febreiro de 1993) dedicado á vida e obra de Avilés, logo do seu pasamento, onde confluiron numerosos escritores e artistas amigos como Álvarez Torneiro, Luz Pozo, Alfonso Costa, Uxío Novoneyra...

Pola súa significación, capítulo á parte merecen outras dúas importantes publicacións periódicas: o *Boletín Galego de Literatura* e o xornal *Barbanza*. No número 3 (maio de 1990) do *Boletín Galego de Literatura*, dirixido polo profesor Anxo Tarrío Varela, e dentro do capítulo dedicado á “Creación”, publicouse unha Autopoética de Antón Avilés acompañada de oito poemas, datados entre o 19 e o 21 de febreiro dese ano, baixo o título de “Obra inmisericorde”, poemas dos que se nos dá algunha aclaración nunha nota que di: “Urxido polo Consello de Redacción do Boletín Galego de Literatura, Avilés de Taramancos escribiu en tempo record os poemas que agora saen á luz por primeira vez e que forman parte dun proxecto máis longo que el rematará cando lle volvan á memoria tódalas Obras de Misericordia que ensinaba o Catecismo do Padre Astete”. Oito poemas nos que a voz do poeta se fai clara e irónica á vez que homenaxea a clásicos da lírica galega como Ramón Cabanillas e Eduardo Pondal.

Barbanza foi o título dunha publicación quincenal nacida ó abeiro da vila de Noia en febreiro de 1988 e editada pola Asociación Cultural Barbanza; nacía con vocación local, sen esquecer a información da comarca e nas súas páxinas houbo espacio para a nova histórica, o comentario cultural, a vida local, deportes... Con todo, o compromiso decidido por parte da redacción e dirección desta publicación coas causas máis próximas non evitaron enfrontamentos entre diferentes persoas e capas sociais. Nesa liña de opinión, información, denuncia ou reflexión colectiva estaba Antón Avilés e os seus heterónimos que asinaron máis dun cento de traballos apoiados en piares recorrentes: a terra, a patria, o compromiso, a lingua, a amizade... Unha boa mostra deses artigos publicados en *Barbanza* atopámoslos no libro *Obra viva* (Edics. Laivento, 1992) cunha escolma realizada por Ana González Vázquez e cun limiar de Xosé Agrelo de quen escollemos estas verbas:

...anacos todos arrincados todos da prosa cotidiá do poeta que, en ningún momento, desmerece do alto estilo ao que nos ten acostumbrados Avilés de Taramancos. De aí que, mesmo nos temas máis elementais da vida, o poeta trascende, profundiza e pasa á outra banda das cousas para ver, como na Lúa, a súa cara oculta". "Obra viva" recolle colaboracións de Avilés en catro principais seccións que abranguen os anos 1988-1989: "A Contraluz (Antón Avilés de Taramancos)", "Editoriais", "A columna de Hércules (Hércules Poirot)" e "De Par en Par (Ulises Fingal).

Velaí un percorrido por algunhas das publicacións periódicas, especialmente revistas e xornais nos que Antón Avilés de Taramancos participou ó longo da súa vida. Unha pequena selección na que o poeta sempre tentou ser el mesmo, sen arredarse dos alicerces fundamentais sobre os que construíu a paixón de toda a obra e a afirmación da súa existencia; porque a palabra era para Antón Avilés unha arma ó servizo da comunidade, un recurso fundamental para as construcións, as arquitecturas do futuro do país. Para finalizar, recollemos estas palabras do seu artigo "Ser escritor", datado no ano 1989, onde Avilés fala da misión de todo creador:

Ser escritor en Galicia leva consigo non só a disciplina das letras e o desvelar recantos de fermosura e de ética, senón tamén a disciplina das armas. Non podemos ser escritores a tempo comprido como en calquer nación ben asentada na súa propia estrutura; aquí ao mesmo tempo que criamos frorituras coa palabra, temos de erguer tamén, a pedra e canto, a arquitectura da nación que soñamos articular.